

Ministerie van Defensie

Defensie UAS doctrine en inzet Nederland

Oktober 2025

Ministerie van Defensie

5.1.2.e Woo

16 januari 2026

Inhoud

- Defensie Doctrine
 - Classificaties, verschijningsvormen
 - Wie zet ze in
 - Tegenmaatregelen

Inzet verschijningsvormen en opties

Hybride dreiging

- Europa, NLD

Defensie activiteiten

- Luchtverdediging
- Middelen

Regelgeving

Doctrine

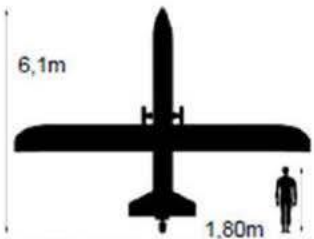
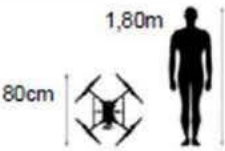
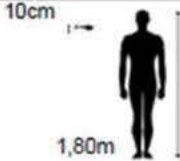
Classificatie NATO

Actoren

Tegenmaatregelen bij militaire inzet

Tegenmaatregelen vredeslocatie / civiel

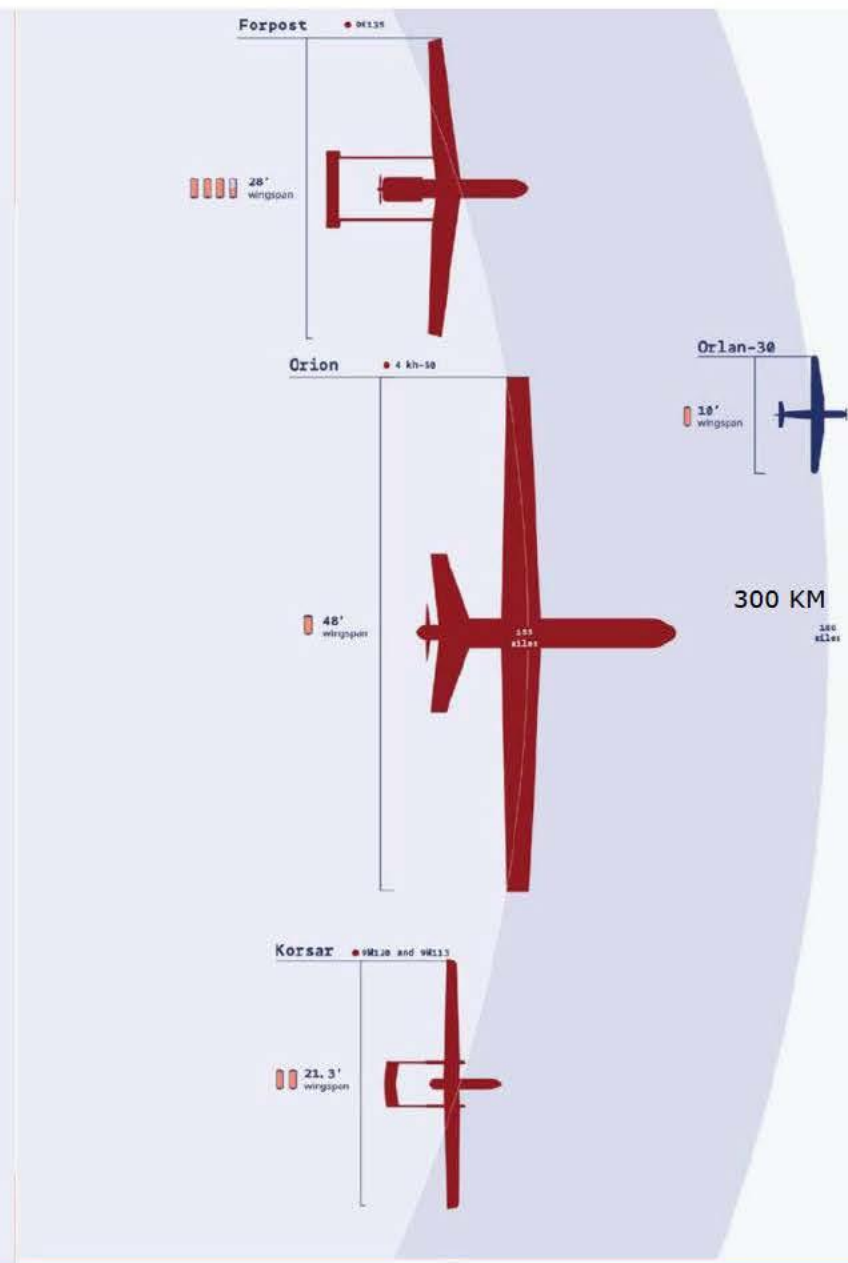
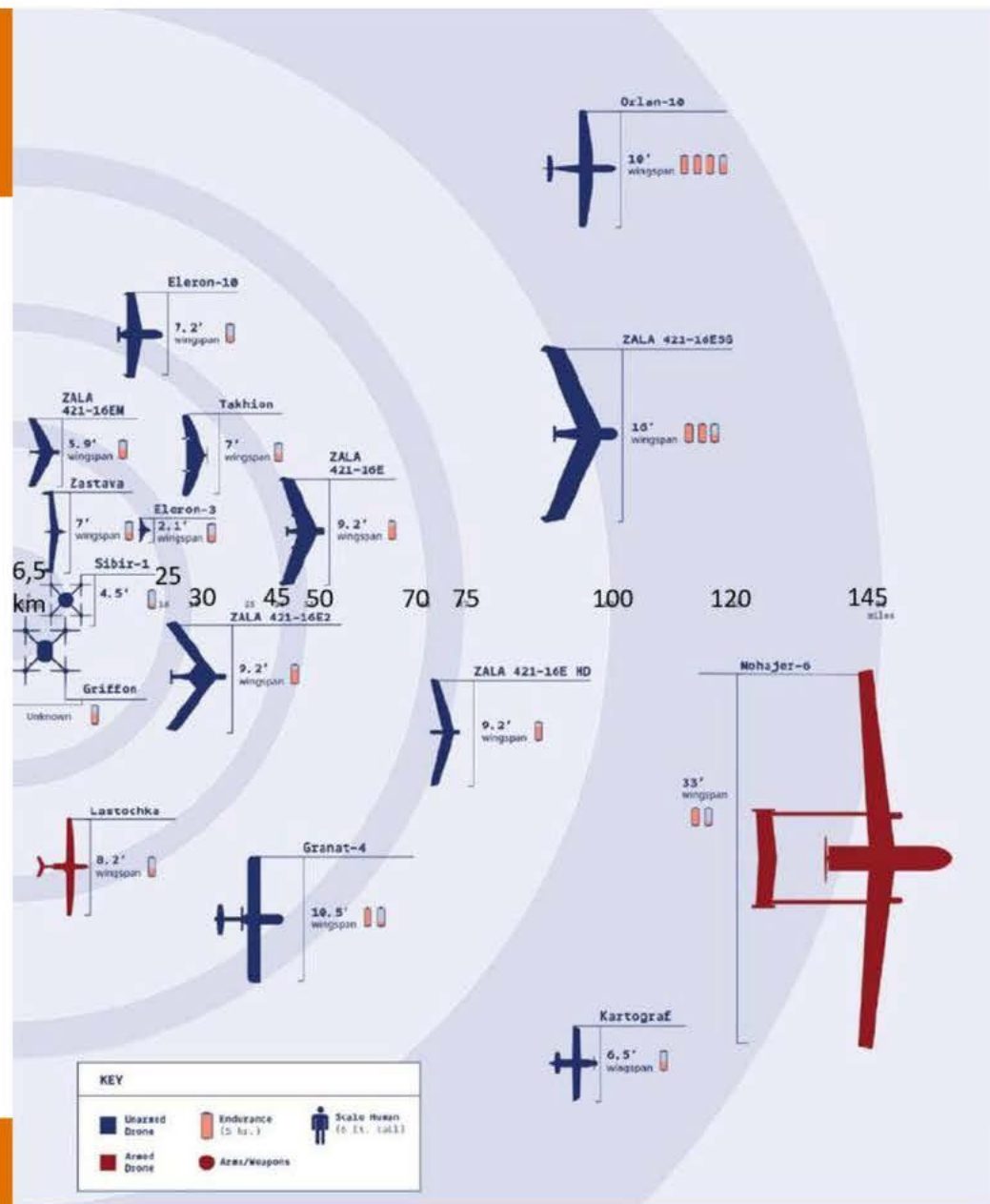
De NAVO hanteert² de volgende classificaties aangaande UAS:

Klasse	Categorie	Gebruik	Hoogte (in m)	Bereik	Illustratie
Class III 5.1.1b Woo					
Class II 5.1.1b Woo					
Class I 5.1.1b Woo					
					
					

1.5.5. Voor- en nadelen FW/ RW

Soort	Voordelen	Nadelen
Fixed Wing	• Langere vliegtijd • Geringere hoorbaarheid • Grotere payload • Grotere snelheid	• Meer ruimte nodig voor opstijgen en landen. • Kan niet op dezelfde plek in de lucht blijven hangen. • Minder wendbaar. • Vaak complexer in gebruik. • Inzet vereist meestal meerdere operators.
Rotary Wing en single rotor	• Verticaal opstijgen en landen, kunnen daarom bijna overal landen en opstijgen. • Kan op dezelfde plek in de lucht blijven hangen en dus ook waarnemen. • Vraagt meestal minder opleiding en training voor de operator. • Goedkoop. Makkelijk te verkrijgen en eenvoudig te verstoppen. • Kan door één operator worden ingezet.	• Kleinere snelheid (m.u.v. FPV drones). • Geringe payload

2.1. Actoren

Dreigingen door UAS, direct of indirect, kunnen opkomen tijdens militaire operaties of missies, oefeningen of reguliere dagelijkse activiteiten. Daarnaast worden drones ingezet door terroristische of criminele organisaties en voor (bedrijfs)spionage. De dreiging hoeft echter niet altijd voort te komen uit een kwaadwillende intentie, ook een onschuldige hobbydronepiloot kan onbedoeld een groot gevaar veroorzaken. Deze actoren kunnen grofweg worden ingedeeld in de volgende dadergroepen.

2.1.1. Onschuldige UAS-operators

Deze gebruikers vormen geen directe bedreiging, hebben geen intentie om schade te veroorzaken, volgen alle voorschriften en zijn aanvankelijk veilige exploitanten. Toch kunnen deze professionele- of hobbypiloten een aanzienlijke bedreiging vormen door onbedoeld gevoelige informatie te onthullen en deze vervolgens online te plaatsen, bijvoorbeeld op sociale media.

2.1.2. Onwetende UAS-operators

Deze gebruikers hebben geen kwade bedoelingen, maar kunnen wel schade veroorzaken of gevaar creëren door onwetendheid over de relevante wet- en regelgeving of de gevaren van het gebruik van drones. Hun acties kunnen bestaan uit het binnenvliegen van verboden gebieden, het veroorzaken van onbedoelde crashes en bijna-botsingen met bemande vliegtuigen.

2.1.3. Activisten en extremisten

Deze operators gebruiken doorgaans geen UAS om schade te veroorzaken, zij willen aandacht vestigen op politieke kwesties. Door gebruik te maken van drones kunnen activisten gevaarlijke situaties veroorzaken of de positie van overheidsorganisaties ondermijnen. Een actieve bewustwordingscampagne vanuit overheidsinstanties, voorafgaand aan binnenlandse veiligheidsevenementen, is nodig om de dreiging van activisten aan te pakken. Extremisten kunnen UAS gebruiken als actiemiddel met het doel het verstoren van belangrijke landelijke activiteiten, bijvoorbeeld op het gebied van vliegverkeer, energievoorziening of telecommunicatie.

2.1.4. Criminelen en delinquenten

Criminelen en delinquenten kunnen gebruikmaken van UAS voor doeleinden zoals het veroorzaken van schade en hinder, financieel gewin, intimidatie, het verkennen van locaties voorafgaand aan illegale activiteiten en de smokkel van illegale goederen.

2.1.5. Terroristen

Terroristische organisaties hebben als doel maatschappelijke veranderingen te bewerkstelligen door middel van geweld, ontwijking van de maatschappij of het zaaien van angst. Zij kunnen gebruikmaken van UAS om aanvallen uit te voeren op overheidsorganisaties en personen, op belangrijke installaties en faciliteiten en tijdens evenementen. Daarnaast kunnen terroristische organisaties UAS ook inzetten ter voorbereiding en ondersteuning van deze aanvallen.

2.1.6. Statelijk actoren en/ of vijandelijke strijdkrachten

Staatelijke actoren en/ of vijandelijke strijdkrachten kunnen gebruik maken van UAS om de slagkracht van de tegenstander te neutraliseren, te verminderen of te vernietigen. In tegenstelling tot de andere dadergroepen, die voornamelijk gebruik maken van (gemodificeerde) COTS-drones, beschikt deze groep ook over geavanceerde MOTS-UAS. Staatelijke actoren kunnen zich voordoen als UAS-hobbyisten om inlichtingen te verzamelen.

Tijdens militaire missies, operaties op nationaal grondgebied, oefeningen of dagelijkse activiteiten kunnen verschillende vormen van UAS aanwezig zijn. In deze gevallen kunnen ook maatregelen zoals verbergen, spreiding en dekking worden aangepast aan de situatie en de dreiging. Bij de dreiging van een UAS-aanval kunnen de volgende maatregelen worden toegepast, afhankelijk van het vigerende C-UAS threat level.

Drones in gevechtssituaties

Figuur 7 DJI Mavic 3 in Oekraïne¹¹ - Drone van Hamas valt Israëliische militairen aan¹² - Myanmar, grote quadcopter met geïmproviseerde granaten¹³

Inzet opties UAV (1)

Intelligence, Surveillance and Reconnaissance (ISR)

- Verkenningen, controle eigen locaties, BB, informatie verzamelen, spionage, in kaart brengen mijnenvelden, doelopsporing.

Directe aanval (DA)

- Afwerpen granaten, 'kamikaze' (First Person View), Loitering Munition

CBRN strijdmiddelen

Payload: Cyber of EO, PsyOps, transportmiddel

Inzet opties UAV (2)

Hinderen en verstoren van activiteiten

- Vliegveiligheid, Sabotage, verzadeging / swarming, informatie vergaren voor een tactisch voordeel.

UAS vliegtactieken

- snelheid, gebruik maken obstakels, zo laag mogelijk, uit de richting van de zon komen, gebruik maken van wolken, tegen de wind in vliegen om geluid te maskeren, formatie vliegen.

Hybride dreiging

Hybride dreiging is een dreiging waarbij de tegenstander een mix van civiele en militaire instrumenten gebruikt. Dit kunnen hackaanvallen zijn, het doen van ongewenste investeringen in bijvoorbeeld IT-bedrijven, het saboteren van verkiezingen, militaire intimidatie, maar ook het verspreiden van desinformatie. We hebben er de afkorting DIMEFIL voor: Diplomatie, Informatie, Militair, Economie, Financieel, Intell en Legal. Dat zijn de machtsinstrumenten die een staat of niet-statelijke actor die met een staat samenwerkt, kan aanwenden om een andere staat mee te beïnvloeden. Wordt er een mix van deze instrumenten ingezet, dan spreken we van hybride dreiging. Omdat het vaak gaat om heimelijke activiteiten, is het doorgaans lastig om te bewijzen wie erachter zit. Een ander belangrijk aspect van de definitie is het feit dat het overwegend onder het niveau van een gewapend conflict blijft, in het grijze gebied tussen vrede en oorlog.

(Bron: Defensiekrant 41, 2022)

Verschijningsvormen West-Europa

Propaganda

Intimidatie

Misleiding

Elektromagnetisch spectrum verstoring

Sabotage

Politieke inmenging

Recente incidenten

- Drones in Duitsland
- Drones in België
- Drones in Denemarken
- Drones in Nederland

28 september
drones gesignaleerd
in Noorse luchtruim

3 oktober
Vijftien drones bij
militair terrein
in België

2 oktober
drones in de buurt van
luchthaven München

• eerder drone(s) gespot

onder controle
van Rusland

Duitsland, België, Denemarken

22 sep: Luchthavens Kopenhagen en Oslo gesloten door drones

1 okt: Verdachte drones vlogen in Duitsland over parlamentsgebouw en marinebasis

29 okt: Meerdere drones gesignaleerd boven Belgisch militair terrein

1 nov: Vliegverkeer rond Berlijn verstoord vanwege drones

3 nov: Belgische politie jaagt in de grensstreek al dagen op spookdrones

5 nov: Passagiers slapen op Brussels Airport na dronemeldingen, ook nu nog annuleringen

Drones boven Nederland

7 nov: Zo worden drones in Nederland in de gaten gehouden

<https://nos.nl/artikel/2589589-zo-worden-drones-in-nederland-in-de-gaten-gehouden>

19 nov: Drones gezien boven havengebied Terneuzen, politie vindt niets

<https://nos.nl/artikel/2591151-drones-gezien-boven-havengebied-terneuzen-politie-vindt-niets>

Ontwikkelingen industrie

DJI's geosysteem vernieuwd: piloot beslist voortaan zélf over vliegen in no-flyzones

<https://www.dronewatch.nl/2025/01/15/djis-geosysteem-vernieuwd-piloot-beslist-voortaan-zelf-over-vliegen-in-no-flyzones/>

Veelgestelde vragen over de vermeende drone-incursies bij Volkel en Eindhoven

<https://www.dronewatch.nl/2025/11/24/faq-veelgestelde-vragen-over-de-vermeende-drone-incursies-bij-volkel-en-eindhoven/>

Rotterdamse haven bundelt detectiedata voor beter inzicht in droneverkeer

<https://www.dronewatch.nl/2025/12/09/rotterdamse-haven-bundelt-detectiedata-voor-beter-inzicht-in-droneverkeer/>

Defensie Drones

23 nov: Optreden tegen drones boven vliegvelden

<https://www.defensie.nl/actueel/nieuws/2025/11/22/optreden-tegen-drones-boven-vliegbasis-volkel>

25 nov: Defensie investeert extra in middelen tegen drones

<https://www.defensie.nl/actueel/nieuws/2025/11/25/defensie-investeert-extra-in-middelen-tegen-drones>

Kamerbrief Ongewenste drone-activiteiten boven Defensioterreinen

<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2025/11/25/kb-ongewenste-drone-activiteiten-boven-defensioterreinen>

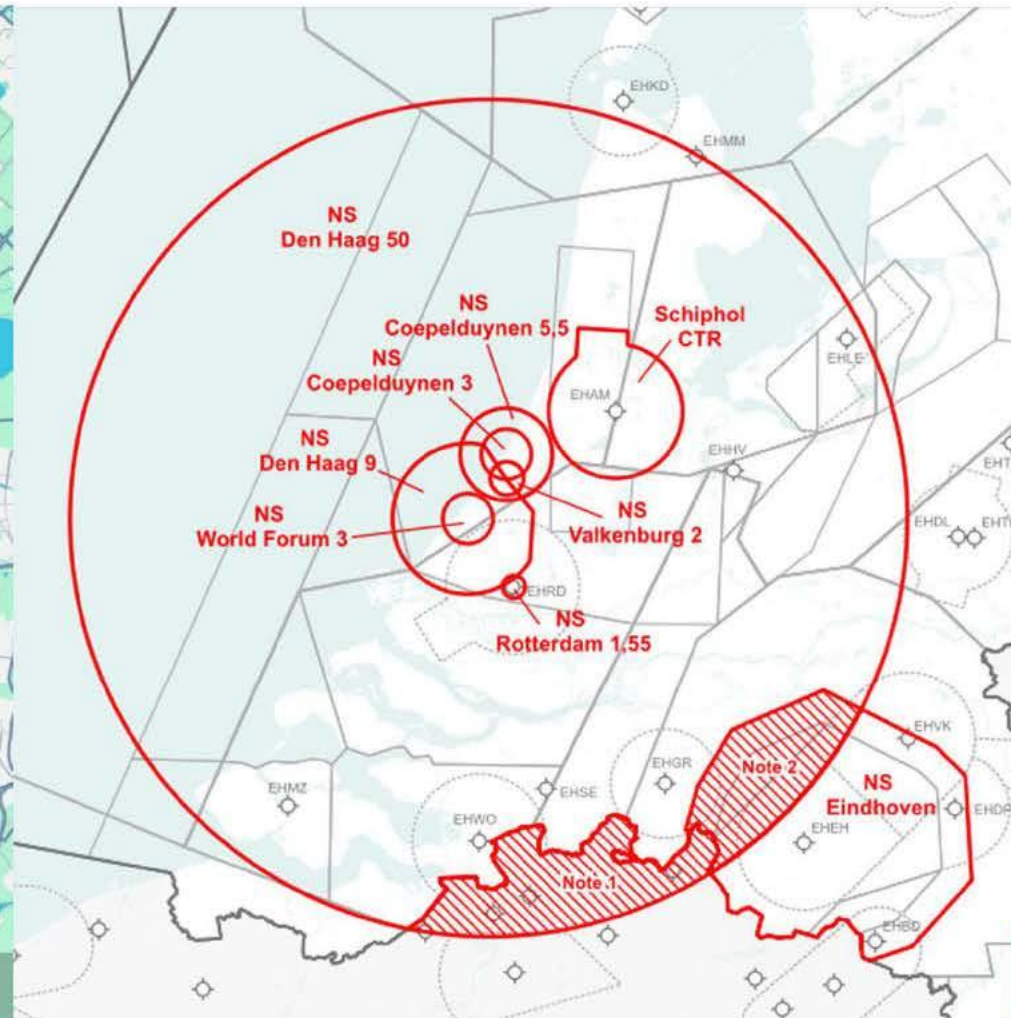
Kamerbrief Update investeringen in additionele C-UAS capaciteit

<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2025/11/25/kamerbrief-aanvullende-investeringen-counter-uncrewed-aerial-systems-c-uas-capaciteit>

NAVO-TOP DEN HAAG 24-26 JUNI 2025

Het is verboden om
foto/beeldopname te
maken van militaire
objecten.

Art 430 Wetboek v. Strafrecht

WAARSCHUWING

Bij het beveiligen van
mogen zonder nadere opdracht
conform de instructies
vuurwapenen worden gebruikt

Defensie regelgeving terreinen

Instelling tijdelijke gebieden met beperkingen (TGB) Gevarenzone counter-UAS, Ministerie van Defensie

Defensie heeft besloten actief op te treden tegen deze dronevluchten d.m.v. het inzetten van counter-UAS maatregelen. Het betreft hierbij het direct uitschakelen van de drones d.m.v. zogenaamde kinetische middelen waarbij er met munitie geschoten kan worden.

<https://zoek.officielebekendmakingen.nl/stcrt-2025-42600.html>

Drone regelgeving

Drone gekregen met Kerst? Dit zijn de regels

<https://www.dronewatch.nl/2025/12/26/drone-gekregen-met-kerst-dit-zijn-de-regels/>

Rijksoverheid

<https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/drone>

NCTV

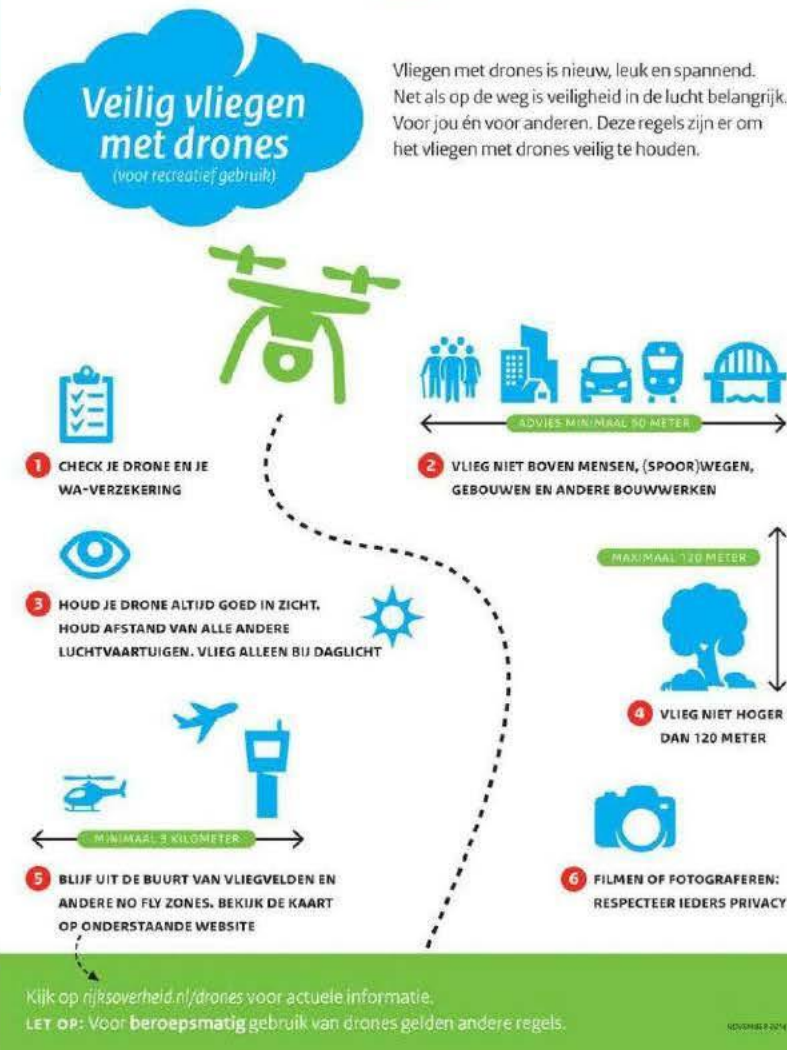
<https://www.nctv.nl/onderwerpen/d/drones>

LVNL

<https://www.lvnl.nl/kenniscentrum/vliegen-zonder-exploatievergunning>

Handhavingsanalyse drones

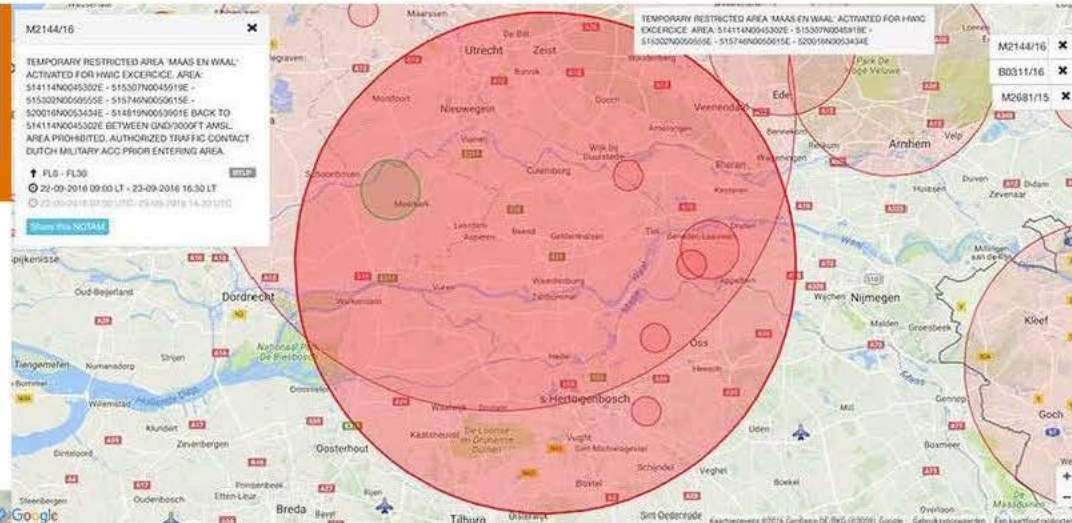
<https://zoek.officielebekendmakingen.nl/blg-843267.pdf>

Drone regelgeving

M2144/16
 TEMPORARY RESTRICTED AREA 'MAAS EN WAAL' ACTIVATED FOR HWIC EXERCISE. AREA: 514114N0045302E - 515027N0045919E - 515027N0045919E - 515740N0050615E - 520014N0050615E - 514819N0050615E BACK TO 514114N0045302E BETWEEN GND/3000FT AMSL. AREA PROHIBITED. AUTHORIZED TRAFFIC CONTACT DUTCH MILITARY ACC PRIOR ENTERING AREA.
 ↑ FL30 - FL30
 22-09-2016 09:00 LT - 23-09-2016 16:30 LT
 23-09-2016 09:00 LT - 23-09-2016 16:30 LT
 Share this NOTAM

Links de geozones volgens DJI; rechts de officiële zonering volgens het ministerie van IenW.

Handhaving

Kmar

<https://www.marechaussee.nl/onderwerpen/drones>

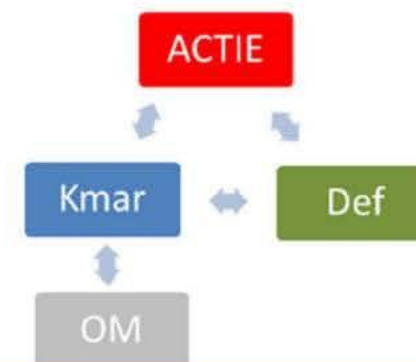
6.5. Bevoegdheden personeel Defensie

Personeel van Defensie, niet zijnde opsporingsambtenaar, kan slechts melding doen van (vermoedelijke) illegale vluchten. Alleen opsporingsambtenaren van de Politie of de Koninklijke Marechaussee zijn bevoegd om hierin verdere maatregelen te nemen. Zij kunnen hierbij verzoeken om te worden bijgestaan door personeel en/ of middelen van Defensie. Indien de UAS-vlucht een strafbaarheid betreft kunnen hiervoor C-UAS middelen worden ingezet.

Als voorbeeld kan de volgende situatie gebruikt worden voor het afhandelen/ bestrijden van een gevaar:

- Er wordt een verdachte situatie geconstateerd boven een militair object: bijv. luchtmachtbasis.
- De luchtmachtbasis wordt beschermd door haar eigen Counter UAS-middelen.
- Via de KMar wordt er contact gezocht met het OM.
- Nadat er toestemming is ontvangen van het OM voor de KMar, kan de operatie onder bijstand plaatsvinden.
- Defensiepersoneel van de CLSK acteert op de dreiging en brengt bijv. d.m.v. jamming/ cyber take-over de drone naar een verlaten grasveld.
- Het defensiepersoneel meldt het voorval bij de KMar met alle details
- De KMar zet deze melding door naar het OM, die vervolgens het strafbare feit zal beoordelen en eventueel tot vervolging zal overgaan.
- Bij het plegen van een strafbaar feit zijn er mogelijkheden om door het inzetten van Counter UAS-middelen objecten of personen te beschermen. Inzet tijdens vreedstijd in Nederland mag (voor alsnog [nov 2024]) uitsluitend gedaan worden door de KMar of in bijstand aan de KMar.

Bij het constateren van een strafbaar feit is het volgende schema van toepassing:

Inhoud

- Defensie Doctrine
 - Classificaties, verschijningsvormen
 - Wie zet ze in
 - Tegenmaatregelen

Inzet verschijningsvormen en opties

Hybride dreiging

- Europa, NLD

Defensie activiteiten

- Luchtverdediging
- Middelen

Regelgeving

Afsluiting

5.1.2.e Woo

5.1.2.e Woo

Veiligheidsregio Rotterdam Rijnmond

World Port Center Wilhelminakade 947 | 5.1.2.e Woo
postbus 9154 | 3007 AD | Rotterdam

M 5.1.2.e Woo